
TÜRK KOOPERATİF YÖNETİM PERFORMANSINA ETKİSİ AÇISINDA TOPLUMSAL İLETİŞİM AĞI KOOPERATİFÇİLİKTE HOLLANDA ÖRNEĞİ “NAUTILUS”

ON THE EFFECT OF TURKISH COOPERATIVE MANAGEMENT PERFORMANCESOCIAL COMMUNICATION NETWORK NETHERLANDS EXAMPLE IN CO-OPERATIVISM“NAUTILUS”

Sylvia Monique de ROOIJ* Seyfi ÖZGÜZEL** Kamil U.BİLGİN***

ÖZET

Türk kooperatifçiliğinin güçlenmesi için büyümesi ve çeşitlenmesi gerekmektedir. Büyümeyi, bir taraftan kooperatif sayısının ve üye sayısının artması ile sağlamak bir ölçüde mümkün iken; diğer taraftan da mevcut ihtiyaçlara göre gelişen biçimde çeşitlendirmek gerekmektedir. Çünkü bireysel bütçe ve çabayla yapılamayan bütün üretimler için bir toplumsal iletişim ağı olan kooperatif örgütlenmeye gidilebilmesi mümkündür. Ancak, hem yeniliklere uygun kooperatifleşmeye gidilmeli; hem de kooperatif yönetiminde performans anlayışına geçilmelidir. Bu bildiri de, sosyal ekonomi bölgesel gelişim ağına iyi bir kooperatifçilik örneği olan NAUTILUS hakkında bilgi verilerek, yönetim performansı ile işlevi açısından ülkemiz kooperatifçiliğiyle karşılaştırması ve Türkiye’de uygulanabilir çalışmaların ortaya konulması amaçlanmıştır. Yöntem olarak, konuyla ilgili Türkçe ve Hollandaca eserlerin taranmasının yanı sıra iyi örnek olarak yansıtılmak istenen NAUTILUS’un çalışmaları, yönetim ve uygulamalarının incelenmesi yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar Sözcükler: *Türk Kooperatifçiliği, Hollanda Kooperatifçiliği, Kooperatif performans yönetimi, Toplumsal iletişim ağı kooperatifçilik, NAUTILUS. (Q13)*

*Den Bosch, Holland, +90.553 350 80 33, sylviamderooij@gmail.com

**Akdeniz Üni.-Antalya, +90.536.6446688, sozguzel@akdeniz.edu.tr

***TODAİE-Ankara, +90.535.7123961, kbilgin@todaie.edu.tr

ABSTRACT

The Turkish cooperatives need to grow and diversify to become stronger. While it is possible to achieve growth by increasing the number of cooperatives and increasing the number of members on one side, it is necessary to diversify the growth on the other side, taking into account the developments as well as social needs. Individual budgets, as well as the limited availability of human capital, limit the capability of individual companies to in the range of products they can offer. However, the product range can be increased through cooperatives, in the role of a social communication network.

Cooperatives should have awareness for innovation; however, the management of the cooperatives should also have a good understanding of their own performance. In this paper, information will be provided about NAUTILUS, which, as a cooperative, is a good example of a regional social-economic network.

Key Words : *Turkish cooperatives, Dutch cooperatives, Cooperative performance management, community network cooperatives, NAUTILUS. (Q13)*

GİRİŞ

Kooperatifçilik, gerek ulusal ölçekte ve gerekse bölgesel anlamda sosyal ve ekonomik gelişim için toplumsal bir iletişim ağıdır. Diğer bir deyişle, özellikle kırsal toplumun demokratik katılımı ve adil paylaşımı anlayışıyla yönetimin hâkim olduğu kooperatifçilik, kendi kısımlarıyla üretmeye çalıştığı ürününü pazarlama zorluğu çeken insanların var olma savaşı, daha iyiye ulaşma ve ulusal ekonomide kendine yer bulma mücadelesidir (Bilgin-Akçay, 156).

Aslında sözlükteki anlamına bakıldığında “işbirliği” olan kooperatif sözcüğü, Uluslararası Kooperatifler Birliği (ICA-International Co-operative Alliance) tarafından kabul gören ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO-International Labor Organization) tarafından da benimsenen tanımlamasına göre (ICA,2015; ILO,2015) “Kooperatif; insanların ortak ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaç ve isteklerini karşılamak amacıyla gönüllü olarak oluşturdukları, mülkiyeti müşterek olan ve demokratik olarak yönetilen özerk bir teşebbüstür.”

Bu teşebbüslerin en önemli özelliklerinden biri ise, hemen her ekonomik faaliyet için üreticiler tarafından başvurulabilecek bir örgütlenme modelidir. Üstelik bu model, birçok üretim sektöründe çalışan geniş kitlelerin katılımına da imkân sağlar.

Bu çerçeveden bakıldığında kooperatifçilik, ülkelerin coğrafi durum, siyasal rejim ve farklı ekonomik sistemleri olsa da başta tarımsal üretim olmak üzere, konut yapımından, sağlık hizmetlerinin sunumuna, enerji üretimi ve dağıtımından, sigortacılık sektörüne kadar geniş bir alanda faaliyette bulunmayı sağlama aracı olarak karşımıza çıkmaktadır (Başaran, 2015:17). Ancak, bu alanlarda kurulan kooperatiflerin kendilerine belirledikleri temel amaca ulaşabilmeleri için performanslarının yönetilmesi gerekmektedir.

Kooperatifçiliğin önemli bir faydası ise, bireysel veya küçük ölçekli kuruluşlar için önemli bir fırsat olmasıdır. Özellikle tarımsal üreticilerin kooperatifleşmesi, pek çok açıdan performans sağlayıcı

olmaktadır.

Zira, tarımsal üretimin gerek ekonomik ve sosyal açıdan, gerekse teknoloji kullanımı ve ekolojik sürdürülebilirlik açısından performansın sağlanmasındaki en önemli etkenlerden birisi üreticilerin örgütlü olmasıdır.

Bu konuda, kooperatif örgütlenme en basit ve en uygun ve en yararlı bir örgütlenme modeli olmaktadır (Özçelik-Güldal,2015:555). Böylece, kooperatifleşen tarım üreticileri gerek tarımsal girdilerin elde edilmesi açısından, gerekse üretim ve ürün pazarlaması açısından önemli imkânlarla kavuşmaktadırlar.

İşte bu bildiride, tarımsal üretim alanında giderek önemini artıran “Organik Tarım” sektöründe kooperatifçiliğin yeri ve öneminin anlatılmasının yanı sıra; “En iyi örnek” olarak Hollanda organik tarım üreticisi “Nautilus” adlı başarılı bir kooperatifçilik hakkında bilgi verilecektir.

ORGANİK TARIM

Sentetik gübreleri ve benzeri bitkisel üreme ve büyüme düzenleyicilerini kabul etmeyen organik tarım, çevreye ve insana dost bir tarım anlayışıyla, sentetik kimyasal tarım ilaçları ile hormon kullanımı içermeyen bir tarımsal üretilerdir.

Organik (Ekolojik, Biyolojik) tarım yüksek girdi kullanımına dayalı endüstriyel tarımın insan sağlığı, ekonomi ve çevre açısından ortaya çıkardığı olumsuz sonuçların karşısında alternatif olarak ortaya çıkmış bir tarım sistemidir (<http://www.eto.org.tr/ekolojik-tarim/ekolojik-tarim-nedir/>).

Kaynakların en iyi şekilde kullanımına dayanarak yanlış uygulamalar sonucu bozulan doğal dengeyi korumayı amaçlayan ekolojik tarım sisteminde, sentetik kimyasal gübrelerin, ilaçların ve hormonların kullanımı yasaklanmıştır. Toprak verimliliği, hastalık ve zararlılardan korunmada uygun çeşit seçimi, ürün rotasyonu,

bitki atıklarının değerlendirilmesi, yeşil gübreleme, organik atıkların kullanılması, hayvan gübresi ve biyolojik kontrol gibi yöntemler esas olarak belirlenmiştir. Organik tarım yüksek kaliteyi hedefleyen bir tarım sistemidir. Başlıca amacı toprak-bitki-hayvan ve insan arasındaki yaşam zincirinde üretim optimizasyonunu sağlıklı bir şekilde sağlayabilmektedir. Organik tarımla ilgili tüm ulusal ve uluslararası standartlar araziden rafa kadar ürünün izlediği tüm aşamaların kontrolünü ve sertifikasyonu zorunlu tutmaktadır. Sertifikasyonla, organik ürün tüketerek hem sağlıklı yaşamayı hem de doğayı korumayı hedefleyen tüketicilere bir güvence verilmektedir. Ayrıca organik üretim yapan üreticinin standartlara uygun üretimini belgelendirerek ispatlamasına ve ürününü hak ettiği değerde pazarlamasına imkân sağlamaktadır.

Organik tarımı dört temel ilkeye dayandırmak mümkündür. Bu ilkeleri şu şekilde açıklayabiliriz (Karakurt,2015: 533):

Sağlık ilkesi : Bu ilkeye göre ekosistemin sağlığı, birey ve toplum sağlığından ayrı düşünülemez. Buna göre, yaşayan mevcut tüm sistemlerin bütünlüğü ve bozulmamışlığı esastır. Bu açıdan kimyasal gübre, bitki ve hayvan sağlığına ilişkin olumsuz etkisi olan ilaçların yasaklanması gerekir.

Ekolojik İlkesi : Tarımsal üretim, ekolojik işleme dayandırılmalı ve bunun ekolojik döngüsü söz konusu olmalıdır. Bu açıdan organik tarım genetik ve tarımsal çeşitliliği korumalı; tarımsal uygulamalarda doğal içerik bozulmadan ekolojik denge sağlanmalıdır. Böylece, organik tarım yapanların üretimden, ticaretine kadar tüm süreçlerde bitki dokusunu, doğal yapı ve içeriğini, toprak, hava ve su özetindeki genel çevreyi korumaları gerekir.

Dürüstlük İlkesi : Tarımsal üretimde, işlemlenmesinde, ulaştırılmasında pazarlanmasında ve tüketilmesinde görev alan başta çiftçiler olmak üzere, diğer katkı sağlayıcıların arasında eşitlik, saygı ve adalet ile açıklıktan yana olmalarını gerektiren bir ilkedir. Bu bağlamda organik tarım iyi ve yeterli kalitede gıda ve diğer tarımsal ürünlerin üretilmesi ve tüketiciye ulaştırılmasını amaçlar.

Özen İlkesi : Bu ilkeye göre organik tarım yapanların gerek mevcut

toplumun, gerekse gelecek nesillerin insan sağlığını ve çevre sağlığını düşünerek ve bunu korumaya özen gösterecek sorumlulukla üretim yapmalıdır. Bu nedenle organik tarım uygun teknoloji, üretim yöntemi ve bunların geliştirilmesinde ekoloji bilimine uygun olmalıdır.

Türkiye’de Organik Tarım

Organik tarımın ülkemizdeki durumuna baktığımızda, konuyla ilgili olarak önce “Organik Tarım Kanunu”nun yürürlüğe girdiği; daha sonra da bu kanuna uygun olarak çıkarılan yönetmeliklere uygun olarak, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı’nın yönetim ve denetiminde yapılmakta olduğu görülmektedir. Söz konusu “Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik” AB mevzuatına da uygun olacak biçimde R.G.’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Yönetmeliğe, göre Organik tarım şöyle tanımlanmaktadır :

“Topram, su, bitki, hayvan ve doğal kaynaklar kullanılarak organik ürün veya girdi üretilmesi ya da yetiştirilmesi, doğal alan ve kaynaklardan ürün toplanması, hasat, kesim, işleme, tasnif, ambalajlama, etiketleme, muhafaza, depolama, taşıma, pazarlama, ithalat, ihracaat ile ürün veya girdinin tüketiciye ulaşıncaya kadar olan diğer işlemlerdir.”

Aslında Türkiye’de organik tarım daha eski bir tarihe dayanmaktadır. Çünkü, tarıma dayalı dış ülke ürün talepleri neticesinde 1980’li yıllardan itibaren incir, üzüm, elma, domates gibi geleneksel ürünlerle başlayan bu üretim tarzıyla tarım, giderek çeşitlendirilmiştir. Günümüze (2012) gelindiğinde organik tarım kökenli ürünün 204 çeşide ulaştığı; 55 bin çiftçinin 703 bin hektar organik tarım alanında 2 milyon tona yakın üretimde buldukları görülmüştür (Atak ve diğer 2014:1).

Türkiye’de başlangıçta ihracaat yapılan ülke mevzuatlarıyla yapılmaya çalışılan organik tarım, daha sonra 2092/91 sayılı AB Tüzüğü esas alınarak yapılmıştır.

Günümüzde ise, başta belirtilen Organik Tarım Kanunu ve Yönetmelikleri esas alınmaktadır.

Son olarak Türkiye’de organik tarım uygulamalarının geliştirilmesi için çeşitli şekillerde desteklenmesi söz konusu olmuştur. Bu destekleri

şu şekilde sıralamak mümkündür (Karakurt, 2015:538) :

- ⇒ Doğrudan Gelir Desteği,
- ⇒ Fark Ödemesi Desteği,
- ⇒ Telafi Edici Ödemeler Desteği,
- ⇒ Hayvancılık Desteği,
- ⇒ Tarım Sigortalama Desteği,
- ⇒ Kırsal Kalkınma Desteği,
- ⇒ Çevre Koruma Amaçlı Tarım Arazisi Koruma Prog.Desteği,
- ⇒ Diğer (Araştırma, kalite, pazarlama, döpolama vb.) Destekler.

Avrupa Birliğinde Organik Tarım

Organik/doğal ürün veya biyolojik ürün, adından da anlaşılacağı gibi ürünün oluşma sürecinde kimyasal hiç bir ara malzeme kullanılmadan üretilen üründür.

Bu ürünlere, Avrupa Birliği ülkeleri EKO etiketi yapıştırılmasını kararlaştırmış durumdadır. Bu etikete sahip olan ürünler, hastalıklara karşı kullanılan ve insanlara zarar veren zehirli ilaç artıklarını içermemektedir.

Organik/Doğal ürünlerin yanında, ayrıca daha sıkı koşullara bağlı olarak üretilen doğallığı ve dinamikliği vurgulayan “Biologisch-dynamisc-BD” (Demeter) olarak adlandırılan ürünler de vardır. BD olarak üretilen bu ürünlere EKO etiketi kullanması gerektiği gibi, Demeter etiketi de kullanılabilir.

Ancak, bunun tersi söz konusu olamamaktadır. Diğer bir deyişle doğal/organik şartları taşıyan ürünlerin hepsine, Demeter etiketi verilememektedir.

Aslında, BD ürün düşüncesi 1861-1925 yılları arasında yaşamış olan ve antroposof olan Rudolf Steiner tarafından ortaya atılmıştır.

Steiner'e göre, yaşam enerjisi yerden-toprakdan gelmektedir. Ve bu enerji toprak, bitki, hayvan, doğa ve insanlardan oluşan bir denge sayesinde var olabilecektir (Selg, 2015).

Biologisch-dynamisc (Demeter) ürün yetiştiriminin şartlarını kısaca açıklayacak olursak; üretilen ürün, doğa ve kullanılan insan enerjisiyle diğer malzemelerin tamamının var olan dengeyi bozmayacak şekilde kullanılmalıdır. Burada söz konusu olan şey, kullanılacak gübre, hayvan yemi, hayvanların bakımı ve hastalıklara karşı kullanılan ilaçlardır. Örneğin kullanılacak gübrenin % 60'ı doğal olmalı, hayvanların yemi ise, %100 doğal olmalı ve bunun % 80'i de ilgili çiftçi/tarım firması tarafından üretilmiş olmalıdır.

BD ürünleri eskiden yoktu, yalnızca ilaçlanmamış ürünler olarak piyasaya sürülürdü. 2001 yılından sonra, bu ürünlere olan talep dünya genelinde iki katına çıkmış bulunmaktadır. 2011 yılında, bir önceki yıla göre BD ürünlerine 87 milyon Avro, daha fazla para harcanmıştır.

90'lı yıllarda karşımıza çıkan bazı bulaşıcı hayvan hastalıklar (kuş gribi, deli dana hastalığının hayvan yemi ile olan ilişkisi vs), insanların bu alandaki hassasiyetini artırmıştır. Demeter Certificering; Demeter product certificate ENG 31-03-2018 (Shepard,2014).

HOLLANDA'DA KOOPERATİFÇİLİK

17,2 milyon nüfuslu Batı Avrupa ülkesi Hollanda'nın yüzölçümü 42.000 km²'dir. Faal nüfusun % 10,4'ü tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Hollanda topraklarının % 48'i tarımsal arazi olarak kullanılmakta; bunun %40'ı ekilebilen topraklar, % 55'i mera ve otlaklar, % 5'i ise çiçekçilik (çoğu sera altındadır) için kullanılmaktadır.

Hollanda'da tarımsal amaçlı kooperatifler, kırsal kesimde kadın ve erkek üreticinin rekabet koşullarını iyileştirmek ve piyasada belli bir yerin sahibi olabilmek için 19.yüzyılın ortalarından bu yana gelişmelerini sürdürmüşlerdir.

Hollanda devlet yönetimi kooperatiflere tarafsızlık ilkeleri ile

yaklaşmıştır. Bugün ülkede kırsal kesim üreticisi, 3-4 ayı kooperatife ortaktır. Ülkede kooperatif hukuku, bağımsız birlikler anlayışını desteklemiştir.

Medeni kanunda, kooperatiflerle ilgili düzenlemeler belirli maddelerde yer almıştır. Buna göre, ortakların oy hakları, birlik çalışmaları ile ilgili düzenleme, yönetim kurulu ve sorumlulukları düzenleyen maddeler mevcuttur.

Kooperatiflerin ortak olmayanlarla ilişkilerini de ilgili maddeler düzenlemiştir.

Hollanda tarımsal amaçlı kooperatifleri, ortaklarına kredi-tarımsal girdi temini ve üreticinin üretimini işleyerek pazarlayan çok amaçlı hizmet kooperatifidirler.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra sayıları devamlı azalan tarımsal amaçlı kooperatifler, bu şekilde birim maliyetlerini oldukça düşürerek ortaklarının ürününün kalitesini de yükselterek pazardaki yerini artırmayı hedeflemiş, bu hizmetinde başarılı olmuştur.

Bir AB ülkesi olarak Hollanda, kırsal kesimde üretilen süt ve ürünlerinde, et ve yumurtada, meyve ve sebze üretiminde çok büyük kısmını kooperatifleri aracılığıyla toplamakta, işlemekte ve pazarlamaktadır. Ülkede şekerpancarı ekimi ve değerlendirilmesi tek bir kooperatif tarafından yapılmaktadır.

Yine ülkede patates üretiminin % 100'ü sanayi kooperatiflerinin işletmesinde değerlendirilmekte, dünyanın en büyük nişasta üretimi yapan işletmesi de kooperatiflerindir; dünya pazarının % 24'ü bu kuruluşun elindedir.

Hollanda kredi kooperatifleri "Rabobank" ortağı olan üreticinin finans-kredi gereksinimini karşılar; 1998 yılında ülkede 37.000 çalışanı ile 547 kredi kooperatif bankası vardır.

Hollanda'da klasik hizmet kooperatiflerinden olan, günümüzde hala faal olan türleri arasında ülkede 12 adet muhasebe hizmeti veren sektör kooperatifi, 42 adet müşterek makine kullanımı hizmeti veren

birim kooperatif, 7 adet ot kurutma yapan birim kooperatifin yanı sıra, tipik bir hizmet kooperatifi olabilecek veteriner hizmet kooperatifi vardır.

Hollanda kooperatifleri hukuki yönden tescil edilmiş şirketlerdir. Yasal olarak dört organları vardır; genel kurulu ve onun seçtiği yönetim kurulu, yönetim kurulu tarafından atanmışlardan oluşan işletme yönetimi ve denetçiler. Yasaya göre her ortağın genel kurulda tek oy hakkı vardır. Üst örgütlerde ve büyük kooperatiflerde genel kurullar temsilcilerden oluşmaktadır.

Hollanda'da kırsal kesim kooperatifleri finansmanlarını kendileri sağlamıştır ve yabancı kaynak kullanımı yoktur. Rabobank bir kooperatif bankasıdır. Hollanda'da borsaya kayıtlı ve işlem gören kooperatif şirketi vardır. Bunlar, eczacılar kooperatiflerinin toptancı işlemler için kurdukları şirketlerdir.

Hollanda kooperatifleri vergi koyucusu (devlet) için kırsal kesim üreticisinin uzatılmış eli kabul edildiğinden net gelir vergiye tabi edilmektedir. Diğer bir ifade ile kooperatifin pazarladığı ürün fiyatı ile ortağına ödediği miktar arasındaki fark vergi matrahı sayılır.

İlk kooperatif hareketi 1870'li yıllarda görülmüştü. Tarımsal amaçlı kooperatifler içerisinde, klasik tarım faaliyetlerinin yanı sıra çiçekçiliğin oldukça etkin olduğu Hollanda kooperatif kültürü 1876'da yürürlüğe girmiştir.

Medeni Kanun'un bir bölümünde, yapılan düzenlemelerle kooperatifçiliğin uygulama alanları genişlemiştir. Örneğin bugün Hollanda'da bir futbol kulübü, kooperatif şeklinde kurulabilmektedir.

Ortaklarla ilişkiler yasadan çok ana sözleşmelerle düzenlenmektedir. Hollanda tarımsal kooperatifleri, kuruluşlarından çok kısa bir zaman sonra üst örgütlenmelerini gerçekleştirmişlerdir. Tarım ve çiçekçilik sektöründeki kooperatifçilik hareketinin gelişmesi için, 1934 yılında kurulan Ulusal Tarım Kooperatifleri Konseyi'ne 25 Merkez Kooperatif ve 3 Merkez Çiftçi Birliği üyedir.

Tarım ürünleri bazında tarımsal kooperatiflerin Pazar paylarına göre; 1998 yılındaki verilere göre ülkede üretilen süt ve ürünlerinin %

83'ü, çiçek ve diğer süs bitkilerinin % 95'i, şekerpancarının % 63'ü, sebze % 73, nişastada % 100, gübre ve hayvan yeminin % 55'i kooperatifler tarafından değerlendirilmektedir.

Yine 1998 yılı itibari ile ülkede süt ve süt ürünleri işleyen kooperatiflerde 18900 kişi, et ve ürünleri kooperatif işletmelerinde 2200 kişi, gübre işletmelerinde 9500, patates ve nişasta işletmelerinde 3500, şekerpancarı işletmelerinde 2280, çiçekçilik kooperatiflerinde 2300 kişi istihdam edilmektedir.

Hollanda tarımsal amaçlı kooperatiflerinin en karakteristik özelliği, hiç devlet yardımı almadan, bizzat üreticisinin öz kaynağı ile geliştirdiği kendi kredi bankaları ile finansman ihtiyaçlarını giderdiği bir oluşum olmasıdır.

Ülkenin sanayisi yanında tarım sanayi ürünleri ve zenginliği ülkenin GSMH'nda önemli bir yere sahiptir. 1995 yılında ülkede üretilen toplam tarımsal ürünün % 45'i ihraç edilmiştir. Aynı şekilde 1990'lı yıllarda, ülkenin birçok tarımsal ürününü işleyen fabrikaların komşu ülke işletmeleri ile birlikte üretim yaptıklarını, bu şekilde dünya pazarlarındaki yerlerini genişlettikleri görülür. Süt ve ürünlerinde, Belçika ve Almanya firmaları ile yatırımlarını genişletmişlerdir.

Diğer AB ülkelerinde olduğu gibi Hollanda'da da, klasik kooperatif türlerinin kuruluşu söz konusu değildir. Buna karşın, ülkede yeni tür kooperatifler adı ile piyasada yeni ürün çeşitlerinin avantajlarını kullanmak için ekolojik ürün kooperatiflerinin kuruluşu vardır. "Nautilus" adı ile kurulan ekolojik tarım yapan kooperatifin, 1996 yılında cirosu 9,3 milyon EURO olmuştur.

Bir diğer yeni kooperatif türü ise, "Çevreyi Koruma Kooperatifleri"dir. Bu kooperatifin amacı, çevrenin kirlenmesini önlemek ve gelecek nesillere daha temiz bir çevre bırakmaktır. Bu görev aslında devletin sorumluluğunda olmasına rağmen, Hollanda'da bu görevi kooperatifler üstlenmişlerdir.

Hollanda tarımsal kooperatifleri, AB ülkelerinin kuruluşu olan COPA-COGECA'nin üyesi oldukları gibi ICA'nin de üyesidirler.

Hollanda toplumu işbirliğini çok benimsemiş ve bundan sinerji yarartmakta da oldukça çok başarılı olmuş bir toplumdur. Hollanda’da kooperatifçiliğin parolası ise, birlikte kuvvet doğar “Samen sta je sterker-samin sta ye sterkir” olarak bilinir.

Aslında, 1235 yılında Hollanda’nın su altında kalma tehlikesi oluştuğunda; “Su insanlar arasında ayırım yapmaz, hepimizi götürmeden işbirliği yapalım” düşüncesiyle, toplumun farklı tabakalarını temsil eden insanların işbirliği yapması sağlanmıştır.

O günden bu zamana kadar toplumda iletişimin önemi çok iyi anlaşılmiş olup zamanla iletişim sanatı oluşmuştur.

Zamanla konsensüs dediğimiz orta yolu arayıp bulma kültürü, hemen her alanda bir parola haline gelmiştir. Şimdi ise, küreselleşen dünyada ayakta durabilmek için işbirliğinin önemi ve zorunluluğu, adeta insanların DNA’larına işlenmektedir. Bu nedenle, Kooperatifçilik gibi işbirliğini başarmanın temelinde de, iletişim sanatı çok önemli bir yer tutmaktadır. İletişim aracılığıyla varılan konsensüs-uzlaşma kültürünün ise, aile içi iletişimle başladığını söylemek mümkündür.

Asırlar boyunca vakıf, dernek ve kooperatifler Hollanda toplumunu birarada tutarken, ulusal ölçekte tarım ve ekonomi alanında da başarılı olmasında önemli bir rol oynamıştır. Bunun en önemli bir göstergesi olarak, Hollandalıların kullandığı bir deyim bulunmaktadır: “Hollanda yüzbinlerce vakıf, dernek, kooperatifler sayesinde arı yavrusu/OĞUL gibi birbirine tutunmuştur”. Turuncu aileyi (Kraliyet ailesini) koruma derneğinden, tabiri caizse tek ayaklı kanarya kuşlarını koruma derneğinin bile varlığı, bu anlayışa iyi bir örnek teşkil etmektedir (Özgüzel, 2017).

Hollanda’da vakıf ve dernekler çok daha eski bir tarihte ortaya çıkmalarına rağmen, Kooperatifçilik 19.yüzyıl ortalarında başlamıştır. Günümüz Hollanda’sında ise, yaklaşık olarak 8000 kooperatif veya kooperatiflerin çatı örgütü/kurumu vardır. Ancak, bunların sadece 2500’ü aktiftir. Diğerleri ise, ekonomik açıdan zayıf veya yönetsel açıdan pasiftir.

Kooperatiflerin Hollanda ekonomisinde çok önemli bir yeri bulunmaktadır. Zira, son yıllarda yeni inisiyatif sahipleri olarak

üreticilerin, genellikle kooperatifler oluşturarak piyasaya girmeyi tercih ettikleri görülmektedir. Böylece, yakın zamanda Hollanda’da kurulan kooperatiflerin yer aldığı sektörler şunlardır:

- ⇒ Enerji sektöründe 270 kooperatif,
- ⇒ Sağlık sektöründe 352 kooperatif,
- ⇒ Hizmet sektöründe 921 kooperatif.

Örneğin, hizmet sektöründeki bir çok uzman kooperatifleşerek, kendi alanlarındaki pazar piyasasına yön vermeye çalışmaktadır. Hatta firmalar, müşteriler, yarı resmi (yarı özerk) devlet kuruluşları bile, kooperatif çatısı altında işbirliğine gitmektedirler (Utrecht Üniversitesi, 2016).

Hollanda kooperatifçilik alanının geneline baktığımızda ise, Kooperatifçilikte en gelişmiş 14 sektör bulunmaktadır. Hollanda koopreftiçiliğinde ekonomik büyüklükleri sıralaması açısından kooperatiflerin yer aldığı sektörler şunlardır:

- ⇒ Hizmet sektöründeki kooperatifler (% 28),
- ⇒ Sağlık sektöründeki kooperatifler (% 14),
- ⇒ Tarım sektöründeki kooperatifler (% 11),
- ⇒ Konut/inşaat sektöründeki kooperatifler (% 10),
- ⇒ Enerji sektöründeki kooperatifler (% 9),
- ⇒ Küçük çaplı girişim/Perakende sektöründeki kooperatifler (% 6), kamu sektörü/belediyeler ile diğer devlet kuruluşlarının yer aldığı kooperatifler (% 4),
- ⇒ İstihdam sektöründeki kooperatifler (% 4),
- ⇒ Onarım ve bakım sektöründeki kooperatifler (% 4),
- ⇒ Transport/lojistik ve depolama sektöründeki kooperatifler (% 3),
Rekreasyon teknolojisi sektöründeki kooperatifler (% 2),

⇒ Satın alma ve satış sektöründeki kooperatifler (% 2).

Hollanda konut kooperatifçiliği alanında farklı bir kooperatifçilik örneği olarak, varlıklı vatandaşların, fabrika müdürlerinin ve organize olmuş işçilerin 1850'lerde kurdukları kooperatifler gösterilebilir.

Daha sonraki yıllarda, inşaat sektörünün farklı alanlarında çok sayıda kooperatif kurulduğundan, uygulamada bunların karşısına çıkan sorunlardan olumsuz etkilenmemeleri için ihtiyaç duydukları yasal prosedürlere uyma, birçok alanda işbirliği sağlayıp satın alma, lojistik, personel ve benzeri gibi akla gelebilecek hemen her alanda kooperatiflere destek veren kooperatiflerin çatı organizasyonunu oluşturan ve dernek statüsünü taşıyan çatı örgütü olarak "Branş Organizasyonları" İnşaat sektörü kooperatifleri derneği (AEDES-vereniging van woningcorporaties) oluşturulmuştur.

Söz konusu çatı kuruluş, ilgili piyasaları takip ederek üyelerini bilgilendirmekte, personel talebine destek vermekte, finans konusunda referans olmakta ve genel anlamda da bir databank gibi hizmet verebilmektedir (<https://www.aedes.nl/>).

Üye sayısı, bütçesi, bünyesinde çalıştırdığı eleman sayısı bakımından Hollandada en büyük 100 Kooperatife bakıldığında ise, bu kooperatiflerin sermaye toplamının 110 milyar euro olduğu; 153.000 personel çalıştırdıkları ve 25 milyondan fazla üyeye sahip oldukları görülmektedir. Hollanda nüfusunun 17,2 milyon olduğu hesaba katılırsa, kooperatifçilikte iletişim ağının yoğunluğu daha belirgin olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira, pek çok Hollandalının birden fazla kooperatif üyeliği bulunmaktadır.

Hollanda kooperatifçilik sisteminde ayrıca, bazı kooperatiflere insanlar bireysel olarak üye olabilecekleri gibi, sahip oldukları şirketlerle de üye olunabilmektedir.

Hollanda'da üye sayısından dolayı ilk 5'e giren kooperatifler Achmea, Cooperatie VGZ ve CZ (sağlık-sigorta), Rabobank Groep, Friesland Campina (Süt ürünleri), olarak görünmektedir. Hollanda'da

kooperatiflerin en fazla üye sayısı açısından sıralaması, Tablo 1’de verilmiştir.

Hollanda’da son üç yılda ekonomik açıdan en fazla büyüyen 20 kooperatife bakıldığında ise, bunların % 90’nın gıda sektöründe faaliyet göstermekte olduğu görülmektedir(<http://www.cooperatie.nl/actueel/nederlandse-cooperatie-top-100>)

Hollanda Kooperatif çatı örgütü, aynı branşta olan kooperatiflerin birlikte hareket etmesiyle oluşturdukları üst kuruluştur. Böylece, üye kooperatiflerin yasal hakları gözetilmekte; ulusal ve uluslararası fırsatlar için birlikte hareket edilmektedir.

Tablo 1. Hollanda’da Üye Sayılarına Göre En Büyük kooperatifler

N O	İlk 100 Sırası	Kooperatifler	ÜYE SAYISI
1	1	ACHMEA (sağlık sigortası)	7.000.000
2	26	DELA (sağlık sigortası)	3.680.743
3	4	COÖPERATIE VGZ (Sağ.Sig)	3.342.129
4	5	CZ GROEP(sağlık sigortası)	2.721.200
5	7	MENZIS (sağlık sigortası)	2.116.338

Örneğin farklı belde-köylerdeki 5-10 üyeli küçük kooperatifler işbirliğine giderek, yasal bir üst temsil örgütünü oluşturmaktadırlar. Bir yandan küreselleşmeden dolayı, diğer yandan Hollanda’nın dört dünya kıtası arasında gıda ürünleri en başta olmak üzere, asırlardır sahip olduğu transit konumdan iyi yararlanmak isteyen girişimciler, bu işi küçük bir kooperatif olarak yapamama durumunu göz önünde bulundurarak, diğer kooperatiflerle işbirliğine gitmektedirler.

Böylece, birden fazla kooperatifin hakkını koruyan, hedefleri için de mücadele veren bir üst örgüt oluşturulmaktadır. Hollandalıların, “Birlikten kuvvet doğar” felsefesinin varlığının farkında olduklarını iyi not etmek gerekir.

Kooperatifin dışında sosyal refah düzeyini yükseltmek için belediye veya bakanlıklara duyurulacak konular dahil, semt haklarını korumak üzere kurulan geçici, bazen yalnızca bir konu hususunda yetkili ve söz konusu konu çözümlenince kendini fesih eden örgütlenmelerden de söz edebiliriz. Bu alanda yapılacak çalışmanın inisiyatifini ise, herhangi bir vatandaş alabilmektedir. Zaten ortaya atılan düşünce tasvip edilirse dayanışmaya giren insan çok olacaktır!

HOLLANDA İYİ KOOPERATİFÇİLİK ÖRNEĞİ

“NAUTILUS”

NAUTILUS Organik Tarım Kooperatifçiliğın Tarihçesi

Doğal/organik sebze-meyve (açık hava ve sera) üretimi konusunda oluşturulan NAUTILUS kooperatifin tohumu (temeli), 1987 yılında atılmış ve yeşermeye başlamıştır.

Aslında, 25 yıl önce doğal ürün yetiştirmek konusundaki gelişmelerden çok az söz edilmekteydi. Halkın talebi de bu alanda pek fazla değildi. O yıllarda, Hollanda'nın Flevoland bölgesinden birkaç çiftçi, işbirliği ile daha güçlü olma beklentisi, profesyonellik, hak arama konusunda kazan-kazan mantığıyla kazançlı olabileceklerine inanarak birlikte çalışmaya başlamış ve bu konuda hassas olan diğer çiftçilerle iletişim ağını genişleterek NAUTILUS kooperatifinin temeli oluşturulmuştur. Nautilus kuruluşundan kısa bir süre sonra da ürünlerinin satış kanallarını genişletmek üzere çalışmalara başlamıştır.

NAUTILUS, bu çalışmaları yaparken, Flevoland bölgesinde Stichting Biologische Landbouw Flevoland adındaki vakıf doğal ürünleri geliştirmek üzere çiftçileri destekleyen çalışmalar yapmaktaydı. Bu vakıf oldukça başarılıydı.

Çünkü, halkın doğal ürünlere talebinin artmasıyla bir çok çiftçi bu vakıftan yeni satış alanları bulmak üzere destek talep ediyordu. Bu gelişmelerin ışığında, 1991 yılında Flevoland bölgesinin verdiği destekle yurt dışına sevkiyat yapan ilk satış noktası/merkezi kurulmuş oldu.

NAUTILUS, 1996 yılında Hollanda Doğal Ürünler kurumu (Hollandse Biologische Producten) olan HBP ile birleşince kooperatifin üye sayısı iki katına yükseldiği gibi, üretilen doğal ürün de iki katına çıkmıştır.

Aynı zamanda da Nautilus kooperatifi, üyelerinin ürün ürettikleri coğrafyalarıyla, ulusal bir konuma girmiştir. Ulusal coğrafyadaki pazara hakim olan Nautilus'un böylelikle Hollanda'nın hemen her tarafında bulunan Süpermarket, toptancılar, organik gıda ürünleri satan mekanlar için ilginç bir ortak konumuna girmiştir.

NAUTILUS, onlara sebze, meyve, patates ve baharat gibi ürünlerin teslim edilmesi ve ürünün %100 doğal ürün olduğu konusunda güvence vermektedir (<https://www.nautilusorganic.nl/bioprodukt/>).

Bir çiftçinin Organik NAUTILUS kooperatifine üye olabilmesi için, doğal ürün ihraç veya ithal eden üreticilerin uyması gereken şartları yerine getirmesi gerekmektedir. SKAL adlı kuruluş gerekli şartları yerine getiren çiftçilere belge vermektedir. Ancak bu belgeye sahip olduğunda üyelik olasılığı ortaya çıkmaktadır. Bu sertifikaya sahip olmak isteyen çiftçiler daha önce kimyasal pestisitler kullanmış olabileceklerinden önce geçiş döneminde hiç bir kimyasal kullanmadan SKAL kurumunun gözetmenliğinde bir süre ürün yetiştirme durumundadırlar. Toprağın doğal/organik ürün üretme seviyesine gelmesinden sonra ilgiliye o yıl için geçerli sertifika verilir (SKAL biocertificate (31-12-2017); (www.skal.nl);(<https://www.skal.nl/biologische-teelt-van-gewassen/>).

NAUTILUS Kooperatifçiliğinin Amacı

Organik ürün yetiştiren NAUTILUS, Hollanda'da bu alandaki pazarın çok önemli bir bölümünü elinde tutmaktadır. Her yıl yüzlerce çeşit ürün, bunları işleyecek fabrikalara/endüstri birimlerine, süpermarketlere, doğal ürün satan girişimcilere, toptancılara, bu ürünlerin tüketildiği otel, lokanta vs. (horeca) gibi kurumlara ve sonuç olarak müşteriye ulaşmak üzere sevk edilmektedir.

Amaç, talep ve arz konusundaki eşgüdümün çok iyi yapılmasıyla, ürünün her zaman teslim edilme güvencesinin yanında, bu güvencenin

yılın bütün aylarında sürekliliğini korumasını ve uygun fiyatla piyasaya sunulmasını sağlamaktır. Bunun Nautilus kooperatifi, yanında ürünün %100 organik olması, talep edenin adresine/kapısında teslim, her talebi karşılama, üst düzeyde kalite sunma ve profesyonel bir iş partneri olmak amacını gütmektedir.

Son olarak da üreticilerle müşteri arasında en iyi iletişim kanalını sağlamak önemli bir hedefimizdir. Kooperatif üyelerimizin hepsi doğa sevgisiyle çalışmalarını yapmakta ve toprak, tohum, bakım ve mahsül alma konusunda uzman olduklarından, diğer bir amacımız da, doğanın korunması bilincini artırmaktır (Organic-Dutch-Organic-Growers-Association, c403089).

NAUTILUS Kooperatifçiliğine Üyelik

En az iki kişinin veya iki şirket temsilcisinin Noterde kurabilecekleri bir ortaklıktır. Masrafı oldukça azdır. Noterde yapılan anlaşmada alınacak kararları kimin alacağı, masraf ve gelirin nasıl paylaşılacağı belirtilir. Kooperatif üye sayısı arttıkça iletişim daha fazla önem kazanmaktadır. Bu yüzden kooperatif kurulduktan sonra noterde yapılacak olan bütün işlerin yazılı olarak kararlaştırılması en uygun yöntemdir. Üyelerden birinin ayrılma isteği olması durumunda ayrılanın sermaye hakkının kalan üyeler tarafından nasıl satın alınacağı ve üyeler arasında nasıl paylaşılacağı önceden karara bağlanmıştır.

Alışlagelmiş üretim yönteminden Doğal/Organik üretim yöntemine geçmek, pratik sorunların yanında duygusal ve ekonomik nedenlerden dolayı kolay değildir. Geçiş sürecinde çok masraf yapılacağı olmasına karşın üretilen ürünler henüz organik olarak piyasaya sürülemeyecektir. Diğer bir deyişle, böyle bir kararı almak için ilk önce iyi bir plan yapmak ve kısa vade ile uzun vade sorunlarla, uzun vade yararları teraziye koymak gerekmektedir. Nitekim kooperatif talep ve arzın yaklaşık olarak büyüklüğünü bilmektedir. Toplam 250 kadar aktif uluslararası ve ulusal büyük müşterisi vardır. Bu yüzden kooperatife üye olmak isteyen yeni adaylara da NAUTILUS, tarafından ürün çeşidi hakkında önerilerde bulunup yardımcı olunmaktadır. Normal üretimden doğal/organik üretim yöntemine geçiş süreci iki-üç yıl sürmektedir

(<https://www.nautilusorganic.nl/bioproduct/>).

Karmaşık uluslararası yasal kurallar, hızlı küresel rekabet, maddi, personel ve bilgi alanındaki yetersizlikler işbirliğini zorlamaktadır. Örneğin NAUTILUS, kooperatifinin 31 üyesi vardır. Üyelerin çoğu tek başlarına uluslararası ticaret yapma cesaretine sahip olamayacaklarını ifade etmiştir. Bunun da en önemli nedenleri bilgi donanımı, kapital ve insan kaynağı yetersizliğidir. Ancak, bazı üyeler, NAUTILUS'un ortaklaşa gösterdiği cesareti tek başlarına hiçbir zaman kendilerinde bulamayacaklarını beyan etmiştir.

Burada 31 çiftçi -ailesinden/firmasından - söz etmekteyiz. Diğer bir deyişle, sermaye ve iş hacimleri oldukça büyüktür, bu yüzden de bunlara destek verecek bir büroya gerek görülmüştür. Büroda çalışanlarının ve büronun masrafları üyelerin gelirlerinden (yapılan anlaşmadaki oranlara göre) kesilir. Örneğin, herkesin gelirinin küçük bir yüzdesi büro masraflarını karşılamak için ayrılmaktadır. Bu oran % 5- ile % 10 arasında değişebilecektir.

NAUTILUS Kooperatifçiliğın Yapısı ve işleyişı

NAUTILUS kooperatifinde, elde edilen doğal tarım ürünlerin satış işleri kooperatif tarafından gerçekleştirmektedir. Faturalandırma da kooperatif tarafından gerçekleştirilir. Ancak, ürün aracısız; doğrudan üreticiden sipariş veren alıcıya gider. Bunun için de NAUTILUS ürünlerinin paketleme, ürünün büyüklüğüne göre tasnif edilmesi, teslim tarihi ve transport için çok hassas ve detaylı bir şekilde anlaşma yapılır. NAUTILUS Kooperatifindeki tüm bu işlerde göz önünde bulundurulması gereken temel kural, “iletişim zincirinin en zayıf halkası kadar güçlü olduğudur”. Çünkü, üreticinin söz konusu aşamalardan birinde yapacağı bir hatanın, Kooperatif müşterilerine verdiği %100 güvenceyi sarsabileceği bilinmektedir.

NAUTILUS Kooperatifi'ne üye olan farklı üreticilerin görüşü alındığında, doğal ürün üretmenin ve bu ürünlerin gelecek kuşaklara da bırakılmasının kendilerine mutluluk verdiğini söylemekte ve tek başlarına ihracat yapma cesaretine sahip olamayacaklarını, NAUTILUS personelinin samimi bir atmosfer içinde çok yapıcı önerilerini almakta

olduklarını ve bundan memnuyet duyduklarını vurgulamaktadırlar.

NAUTILUS Kooperatifi, satışı yapar ancak program koordinatörleri önceden ürünün kalitesini yapmış olurlar. NAUTILUS Kooperatifi ofisinde görevli olan personel, aynı zamanda koordine işlerini üstlenir. Bunun yanında, Kooperatifteki başka bir uzman üye üreticilerin otomasyon sistemiyle uğraşır. Üyelere, sistemin nasıl çalıştığını öğretir. Üyelerin girdiği bilgiler, merkezde değerlendirilir. Bütün üyelerin, ürünleriyle ilgili tahminler yapılır ve geleceğe yönelik ihracat ve bunun üyelere bölüşülmesinin planlaması yapılır.

NAUTILUS Kooperatifi tarafından müşterilerinin ödemeleri takip edilerek, üyelere gerekli bilgiler verilir. Ayrıca, Avrupa Birliğinin verdiği tarımsal destekten yararlanmaları ve müracaatlarının hatasız yapılması için üyelere gerekli destek verilir.

Son olarak, “bir kooperatifin başarısı üyeler arasında ve aynı zamanda üretici üyeler ile kooperatif personeli arasındaki etkili iletişimin kalitesine bağlıdır” ilkesinden hareketle, NAUTILUS Kooperatif Bürosu’ndaki personel, üretici üyelerin ne düşündüğünü; memnuniyet derecesini ve yaptığı işlerde hareket nedenini öğrenmeye çalışır ve onlara stratejik planlamayı ve seçimini yapmasında yardımcı olunur.

NAUTILUS Kooperatifi üyeleri, Hollanda’nın farklı bölgelerinden geldiği gibi, ürettikleri doğal ve/veya biyolojik dinamik ürün çeşidinde de farklılıklar göstermektedir. Asırlardır, Hollanda’da üretilen ürünleri geleceğe taşımayı hedeflemektedirler.

NAUTILUS Kooperatifçilikte Üretim

NAUTILUS Kooperatifi üyeleri, elma çeşitlerinden domatese, biber çeşitlerinden lahanaya kadar sebze yelpazesindeki hemen her çeşit sebze üretenlerdir.

NAUTILUS Kooperatifi üyeleri şu dört farklı ortamda organik tarım yapmaktadırlar (<https://www.nautilusorganic.nl/bioprodukt/>):

1. Serada korumalı üretim,

2. Tarlada açık üretim
3. Yerde büyüyen açık sebze üretimi
4. Sert ve yumuşak açık meyve üretimi

Bu zengin ürün potansiyeli NAUTILUS Kooperatifini, ticari iş partneri olarak müşterilerine karşı oldukça cazip hale getirmektedir. NAUTILUS Kooperatifi'nin ulusal ve uluslararası olmak üzere, toplam 250 kadar müşterisi bulunmaktadır.

NAUTILUS Kooperatifi'nin ürettiği ürünlerin %25'i, ülke içinde satılmaktadır.

NAUTILUS Kooperatifi'nin ürettiği ürünlerin % 75'i ise, ihraç edilmektedir. İhracat özellikle Almanya, İskandinavya ülkeleri, İngiltere, Belçika, Fransa, İtalya ve ABD ülkelerine yapılmaktadır.

NAUTILUS Kooperatifi'nin potansiyel müşterileri için yıllık bir takvim yapılarak, hangi sezonlarda/aylarda hangi ürünlerin piyasaya sunulacağı da belirlenmektedir.

Kısacası, NAUTILUS Kooperatifi tarafından, her yıl yüzlerce ürün sebze ve meyve, işlenmek üzere fabrikalara, süpermarketlere, doğal gıda ürünleri mağazalarına, toptancı tüccarlara, otel, lokanta ve kafeteryalarla, catering firmalarına ve sonuç olarak, bu ürünleri kullanan tüm vatandaşlara ulaştırılmaktadır.

NAUTILUS Kooperatifçiliğinin Faydaları

NAUTILUS Kooperatifçiliği'nin Kooperatif yönetimi olarak, üyesi olan 31 bireysel çiftçisine hemen her alanda destek vermektedir. Bu destekleri ana başlıklar halinde şu şekilde sıralayabiliriz :

1. Kooperatifde “kazan-kazan (birlikten güç doğar)” düşünülmesi,
2. Kooperatif üyelerine, ürettikleri ürünlerine pazar bulunması,
3. Kooperatif üyelerine faturalama ve muhasebe hizmeti verilmesi,
4. Kooperatif üyelerine ürün çeşitlemesi ve strateji desteği,

5. Kooperatifin, AB'nin destekleme bütçelerinden yararlanması,

6. Kooperatif üyelerin ortaklaşa satınalma politikasıyla indirimli veya ucuz malzeme satın almalarının sağlanması,

7. Kooperatif üyelerine organik tarım bilgi ve uzmanlık alanında destek verilmesi

8. Kooperatif üyelerinin organik tarım sertifikası almak için destek sağlanması(<https://www.nautilusorganic.nl/nederlandsebiotellers/>).

SONUÇ

Dijital teknolojilerle yönetilen ve pek çok tarım ürününün sentetik kimyasallarla üretilip, tüketicisine ulaştırıldığı Dünyamızda, organik/doğal/biyolojik tarım yöntemleriyle elde edilen tarımsal ürünlerin belirginleştirilmesi, geliştirilmesi ve giderek daha çok tercih edilir hale getirilmesi oldukça sevindirici bir gelişme olmaktadır. Bu gelişme için hem uluslararası ortamlarda (AB vb.), hem de ulusal ve bölgesel düzeylerde atılan yasal adımlar; mali ve yönetsel destekler bulunmaktadır.

Organik tarım konusunda en önemli gelişme ise, bu tür bir tarımsal üretim için pek çok çiftçinin güç birliği için bir araya gelerek çok başarılı kooperatifler kurmalarıdır. Zira birer küçük işletme olarak teknik bilgi, üretim, ulaştırma ve pazarlama konularında çok zayıf kalan çiftçilerin, kooperatif ortamlarında çok daha başarılı oldukları görülmektedir. Bu başarıya en iyi örneklerden biri olarak Hollanda-NAUTILUS kooperatifi, bu bildirin ana konusunu oluşturmaktadır.

Bildiri hazırlığıyla elde edilen bilgilere göre NAUTILUS, Organik/Biyolojik Gıda Ürünleri (tarla/sera sebze-meyve) Üreticileri Kooperatifi olarak, 1987 yılında kurulmuştur. Hollanda'nın Flevoland Bölgesi'nde (Birkaç şehri-Yerel yönetimi kaypasan bir Bölge Yönetimi), bu sektörle uğraşan birkaç çiftçinin girişimiyle doğal ürünlerin, piyasasında gerekli ilgiyi görmesi, hak ettikleri fiyatla ürünlerini satması ve üyelerin haklarının korunması ve ayrıca üyelere bu alanda hizmet-içi kurslarla gerekli uzmanlığın kazandırılması amaçlanmıştır. Toplumda genel olarak doğal ürünlere olan talebin giderek artmasından dolayı yeni satış pazarlarının bulunması da hedeflemiştir.

NAUTILUS-Biyolojik Ürün Üreticileri Kooperatifi, kuruluşundan bir yıl sonra söz konusu çalışmalarını yeni pazarlar bulmak üzerinde yoğunlaştırmıştır. Felvoland Bölgesi'nin maddi desteğiyle, kooperatifin ilk satış merkezi 1991 yılında kurulmuştur.

NAUTILUS-Biyolojik Ürün Üreticileri Kooperatifi, 1996 yılında Hollandse Biologische Producten (HBP) adındaki kooperatifle birleşince, üye sayısı iki katına çıkmış; aynı zamanda da ürün çeşidi artmış ve ulusal büyüklüğe erişmiştir.

Bu gelişmelerin ışığında NAUTILUS, süper/hipermarketler için (taleplerin kolayca marketler için doğal ürünlerin satışının sürekliliği ve kalite de güvenceye alınmış olmaktadır. Çünkü, NAUTILUS markalaşma sağladığı için sattığı ürünlerin %100 doğal olduğu güvencesini vermektedir.

NAUTILUS-Organik Ürün Kooperatifi, biyolojik ve bio-dinamik sebze meyve alanında ulusal ve uluslararası alanda 250 büyük kurum-kuruluşun taleplerini karşılamaktadır. Ürünlerin %25'i ulusal, %75'i ise Almanya, ABD, İngiltere, İskandinav ülkeleri, Fransa, İtalya ve Belçika'ya ihraç edilmektedir.***

KAYNAKÇA

Atak, Ş. - Tan,S. - Ümran, Ş. (2014), Türkiye'de Organik tarım Potansiyelinin Kırsal kalkınmadaki Rolü, International Conference on Eurasian Economise, Turkey.

Başaran, H. (2015), “Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kooperatifler Genel Müdürlüğü Adına”, Küreselleşme Sürecinde Ekonomi - Siyaset - Toplum ve Kooperatifçilik, 21.Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi, Karabük, Turkey, s.17-25.

Bilgin, K.U. - Akçay, V. (2015), “Kooperatif Yönetim

Performansına Etkisi Açısından “Profesyonel Yöneticilik”, Küreselleşme Sürecinde Ekonomi-Siyaset-Toplum ve Kooperatifçilik, 21.Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi, Karabük, Turkey, s.155-173. (15.09.2017)

<http://www.utrechtuniversiteit,2016> (15.09.2017)

<https://www.uu.nl/nieuws/cooperaties-sterk-vertegenwoordigdin-nederlandse-economie-en-maatschappij> (15.09.2017)

<https://www.aedes.nl/> (14.09.2017)

<http://www.cooperatie.nl/actueel/nederlandse-cooperatie-top-100> (15.09.2017)

<https://www.skal.nl/biologische-teelt-van-gewassen/>(21.09.2017)

<https://www.nautilusorganic.nl/bioprodukt/> (21.09.2017)

<https://www.nautilusorganic.nl/> '21.09.2017)

<https://www.virtualmarket.fruitlogistica.com/en/Nautilus-Organic-Dutch-Organic-Growers-Association,c403089> (27.09.2017)

<http://www.eto.org.tr/ekolojik-tarim/ekolojik-tarimnedir/> (18.10.2017)

ICA, Uluslararası Kooperatifler Birliği,

<http://ica.coop/en/what-co-operative>, (17.10.2017)

ILO, Uluslararası Çalışma Örgütü,

http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::no::p12100_ilo_code:r193, (17.10.2017)

Karakurt, R. (2015), “Organik Tarım Desteklenmesi Üzerine Bir Değerlendirme”, Küreselleşme Sürecinde Ekonomi-Siyaset-Toplum ve Kooperatifçilik, 21.Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi, Karabük, Turkey, s.529-550.

Organik Tarım Kanunu (5262sayılı), 03.12.2004 tarih ve 25659 sayılı Resmi Gazete.

Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, 18 Ağustos

2010 tarih ve 27676 sayılı Resmi Gazete.

Özçelik, A. - Güldal, H.T. (2015), “Küreselleşme Sürecinde Türkiye’de Küçük Tarım İşletmelerinin Dezavantajlarının Kooperatifleşme Yoluyla Giderilmesi”, Küreselleşme Sürecinde Ekonomi-Siyaset-Toplum ve Kooperatifçilik, 21.Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi, Karabük, Turkey, s.553-563.

Özgüzel (2017), ICoSReSSE3 s.129-141.

Selg, P. (2015), RUDOLF STEINER, Life and Work, An Imprint of Anthroposophical Press. Inc. 610 Main St. Great Barrington, MA 01230.

Shepard, M. (2014) Herstellende landbouw; agro-ecologie voor boeren, burgers en buitenlui, Uitgeverij Jan van Arkel, Utrecht, NL.